Posudek vedoucího bakalářské práce Matěje Brabce (Aristotelova koncepce vnímání)

Vypracoval: Mgr. Hynek Bartoš, PhD.

Předkládaná bakalářská práce se soustředí na moderní interpretace jednoho z klíčových témat Aristotelovy filosofie přírody, a sice jeho koncepci vnímání. Matěj Brabec (dále jen MB) nejdříve sám referuje výklad tohoto tématu v Aristotelových spisech *O duši* a *O vnímání a vnímatelném* a následně představuje dvě moderní interpretace označené jako „funkcionalistická“ a „intencionalistická“. V závěru přehledně shrnuje hlavní argumenty pro a proti „funkcionalistické“ interpretaci, čímž jakoby zaujímá pozici skeptické *epoché*. Zdržení se úsudku ve prospěch jedné z obou představených interpretací nepovažuji za slabinu této práce, ale naopak za její klad. MB nám představuje dvě víceméně rovnocenné interpretační pozice, aniž by je neadekvátně zjednodušoval nebo nekriticky přijímal. Každá má svá omezení, každá má i své silné stránky.

Slabiny předložené práce nacházím zejména v jejím formálním zpracování (příklady nejčastějších nedostatků uvádím níže). Jakožto vedoucího práce mě zejména mrzí, že mnohé z těchto nedostatků mohly být jednoduše odstraněny, kdyby si MB lépe načasoval svoji práci a průběžně konzultoval výsledky svého úsilí. Musím bohužel konstatovat, že tento posudek je pro mě první příležitostí detailněji se vyjádřit k předložené bakalářské práci.

Věcné připomínky, stylistické nedostatky, překlepy:
- Uvádět v definici Aristotelova pojetí duše vsuvku „ať už je to cokoli“ (str. 4) je poněkud matoucí.
- Spojení „příčina kauzální“ je pleonasmus (str. 4), míněna je zjevně příčina efficientní.
- Autorova úvodní intence předvést, do jaké míry se obě „moderní interpretace“ opírají o původní Aristotelovy spisy (str. 5), nutně zůstává nenaplněna. K tomu by bylo zapotřebí analyzovat původní řecký text, o což se MB ani nepokouší. Domnívám se, že hlavní autorův přínos spočívá spíše v analýze samotné argumentace oněch „moderních interpretací“ (tedy nikoli interpretovaných textů), v demaskování některých skrytých předpokladů a vymezení jejich akceptovatelnosti.
- Autor se někdy odklání od standardního Křížova překladu tam, kde to není potřeba, jindy se jej naopak přidržuje i přesto, že je dost nesrozumitelný až zavádějící. Např. Aristotelovo vyjádření *orexis antilýpéseós* (*De anima*, 403a30) MB překládá jako „chuť oplatit utrpení utrpením“ (str. 6-7), což považuji za poněkud nepřesné. Kříž to překládá jako „touha po odvetě za způsobenou urážku“, W.S. Hett přesněji jako „a craving for retalitation“, slovník LSJ překládá *antilýpésis* jako „vexing in return“. Opačným příkladem je uvedení Křížova překladu „tvar a vyjádřitelná bytnost“ (str. 7), což považuji oproti řeckému *eidos* a *logos* za matoucí. Tam, kde autor mluví o „podstatě“ (např. str. 7), považoval bych za potřebné uvést alespoň do závorky původní řecký výraz (v tomto případě *úsia*).
- Tvrzení, že „všem typům duše je společné vyživování a tudíž i rozmnožování“ (str. 10), je patrně pouze překlep. Předpokládám, že jde o všechny typy „živých bytostí“, nikoli duší.
- Duše jakožto druhová forma je pro Aristotela nesmrtelnou - podle mého mínění - pouze potenciálně (str. 10). Nic na světě nemůže zaručit, že ten který druh nevyhyne. Aristotelés sice nikde o vyhynulých druzích výslovně nehovoří, ale ani to nevylučuje. Z hlediska diference potence-aktualita nikdy nemůžeme mluvit o plné aktualizaci druhové formy v jedinci.

Formální nedostatky:
- Chybí závěrečný soupis použité literatury.

- Autor někdy odkazuje na pramenné texty zkratkami (např. DA, SS, PA, DI, DS), které bohužel nikde nevysvětluje, někdy v českém překladu (O dlouhověkosti a krátkověkosti, Metafyzika, atd.).
- Při citaci z článku ve sborníku je třeba uvádět i stránkový rozsah (od-do). V jednom případě dokonce chybí i název článku (S. M. Cohen /str. 39/).
- MB někdy připisuje Aristotelovi tvrzení, která ničím nedokládá (např. že „metafyzik se zabývá vlastnostmi věcí od nich samých oddělenými“ /str. 7/, nebo že „podobně je tomu podle Aristotela i s některým hmyzem“ /str. 9/). Tím nechci zpochybňovat obsah těchto tvrzení, ale upozorňuji na formální nedostatek takto presentované reference.
- Při transkripci slova *aloiósis* (str. 11) není důvod prodlužovat počáteční alfu.

I přes zmíněné nedostatky považuji bakalářskou práci MB za velmi dobrou. Dokládá mimořádné zaujetí pro dané téma, schopnost samostatné tvůrčí práce i kritického myšlení. Kdyby byla pečlivěji zpracována, což – jak se domnívám – by lépe odpovídalo schopnostem MB, neváhal bych navrhovat hodnocení výborné či dokonce vynikající.
Doporučuji k obhajobě a hodnotím v rozmezí 36-39 bodů.